

İŞÇİ ALACAKLARINDA ZAMANAŞIMI SÜRESİNİN BAŞLANGICI

Taraflar arasındaki sözleşmede aksine bir hüküm yoksa genel olarak işçiler, devlet memurlarından farklı olarak, **çalıştıkları ayın ücretini, bu ayın sonunda talep ve davaya hak kazanırlar. Aylık ücretler için zamanaşımı, her bir ayın ücretinin muaccel olduğu tarihten itibaren ayrı ayrı işlemeye başlar ve beş yıl sonra zamanaşımına uğrar.**

Fazla çalışma, hafta ve genel tatilde çalışma ücretleri ile ikramiye ve sosyal yardımlara ilişkin **ücretler doğdukları anda muaccel olur** ve bu tarihten itibaren zamanaşımı işlemeye başlar.

Tüm bu işçi alacakları için dava açıldığında, davalının zamanaşımı savunması ile karşılaşırsa, beş yıllık zamanaşımı süresi, davanın açıldığı tarihten geriye doğru hesaplanacaktır. Bu halde davanın açıldığı tarihten beş yıl önce muaccel hale gelen alacakların zamanaşımına uğradığı kabul edilecektir (İş Kanunu m.32/f.8).

İşçilerin **yıllık izin ücretleri ise**, yıllık iznin hak edildiği anda değil, iş sözleşmesinin herhangi bir nedenle **sona erdiği anda muaccel olur**. Diğer bir ifadeyle iş sözleşmesi devam ederken yıllık izinlerin ücreti talep edilemez. Yıllık izinlerin ücreti ancak iş sözleşmesi sona erdiği anda talep edilebilir ve zamanaşımı da bu tarihten itibaren işlemeye başlar (İş Kanunu m.59/f.1). Bu nedenle iş sözleşmesi sona erdikten sonra **beş yıllık** zamanaşımı süresi içinde dava açılması koşuluyla, yukarıda belirtilen işçi alacaklarından farklı olarak, hak edip de kullanılmayan yıllık izin ücretlerinin tamamı hüküm altına alınacaktır.

İhbar ve kıdem tazminatı alacaklarının muaccel olduğu ve on yıllık zamanaşımı süresinin işlemeye başladığı tarih, iş sözleşmesinin feshi tarihidir.

İşçi Alacaklarında Zamanaşımı Süresi

İşçilerin ücretlerinin beş yıllık zamanaşımına tabi olduğu 4857 sayılı İş Kanunu'nun 23. maddesinin 8. fıkrasında açıkça düzenlenmiştir.

4857 sayılı İş Kanunu'nun kapsamında iş sözleşmesine dayanarak çalışan işçiler anılan kanunun 4. maddesi gereğince Borçlar Kanunu'nun 313 vd. hükümleri çerçevesinde hizmet akdine dayanarak çalışan işçilerin ücretleri de beş yıllık zamanaşımı süresine tabidir.

Buna karşılık iş sözleşmesinden doğan diğer borçlar, özellikle sözleşmeden doğan bir borcun ifa edilmemesi nedeniyle istenen **tazminat talepleri on yıllık zamanaşımı süresine tabidir.**

4857 sayılı Kanun kapsamındaki işçilerin **fazla çalışma ücretleri ile yıllık ücretli izin ücretleri de beş yıllık zamanaşımı süresine tabidir. Ancak fazla çalışma ücretleri fazla çalışmanın gerçekleştiği ay muaccel hale gelir ve zamanaşımı süresi bu tarihten itibaren işlemeye başlarken; yıllık ücretli izin ücretleri, işçinin izne hak kazandığı tarihte değil, işçinin işten ayrılmasıyla muaccel hale gelir ve bu tarihten itibaren ileriye doğru beş yıl geçtikten sonra zamanaşımına uğrar.**

İşçilerin ihbar ve kıdem tazminatı ücretleri de yıllık ücretli izin ücretinde olduğu gibi, işçinin ihbar ve kıdem tazminatına hak kazanacak şekilde iş sözleşmesinin sona ermesiyle muaccel hale gelir ve on yıl sonra zamanaşımına uğrar.

Zamanaşımının Durması

Zamanaşımının işlemeye başlamadan önce veya işlemeye başladıktan sonra, kanunda belirtilen engellerle **durmasına ve engel ortadan kalktıktan sonra da kaldığı yerden işlemeye devam etmesine zamanaşımının durması denilir.**

Zamanaşımını durduran nedenler, zamanaşımı işlemeye başladığı anda mevcutsa zamanaşımı işlemeye başlamaz, **zamanaşımı işlemeye başladıktan sonra ortaya çıkarsa zamanaşımı işlemeye devam etmez.** Zamanaşımının durmasında, kesilmesinden farklı olarak, işlemeye başlayan süre varlığını korur ve **durma nedeni ortadan kalktıktan sonra kaldığı yerden devam eder.**

İcra ve İflas Kanunu'nun 194. maddesine göre, iflasın açılmasıyla birlikte şeref ve haysiyete tecavüzden ve vücut üzerinde ika olunan zararlardan doğan tazminat davaları, nafaka davaları ve rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takiplerle ilgili olarak açılmış olan davalar hariç, müflisin davalı veya davacı olarak yer aldığı diğer hukuk davalar ikinci alacaklılar toplantısından on gün sonrasına kadar durur. İİK.m.194/2 hükmüne göreyse, bu süre zarfında duran davaların konusunu oluşturan alacak ve borçlar için zamanaşımı ve hak düşürücü süreler işlemez. İcra ve İflas Kanunu'nun 179. maddesine göre, sermaye şirketleri ile

kooperatiflerin temsile yetkili organları veya alacaklılardan herhangi biri, şirketin veya kooperatifin mali durumunun iyileştirilmesinin mümkün olduğuna dair iyileştirme projesini belgeleriyle birlikte ticaret mahkemesine sunarak, iflasın ertelenmesini isteyebilir. Ticaret mahkemesi, iyileştirme projesini ciddi ve inandırıcı bulursa, azami bir yıl için iflasın ertelenmesine karar verir.

Erteleme kararı üzerine borçlu aleyhine 6183 sayılı kanuna göre yapılan takipler de dahil olmak üzere hiçbir takip yapılamaz ve evvelce başlamış takipler durur. Erteleme süresi içerisinde bir takip muamelesi ile kesilebilen zamanaşımı süreleri ve hak düşürücü süreler işlemez (İİK.m.179b/f.1). Bununla birlikte bu süre zarfında İİK.m.206'nın birinci sırasında yazılan alacaklar için haciz yoluyla takip yapılabileceğinden (İİK.m.179b/f.3), söz konusu alacaklar için zamanaşımı durmayacaktır.

Zamanaşımının kesilmesinden farklı olarak zamanaşımının durmasında, durma nedeni ortaya çıkıncaya kadar işleyen süre varlığını korur. Durma nedeni ortadan kalktıktan sonra, durma anına kadar işleyen süre kaldığı yerden tekrar işlemeye başlar. Örneğin beş yıllık zamanaşımına tabi bir alacak hakkında durma sebebi dördüncü yılda ortaya çıkarsa, durma nedeni ortadan kalkana kadar zamanaşımı süresi işlemeye başlamaz. Durma nedeninin ortadan kalkmasından sonra beş yıldan artı kalan bir yıllık süre için zamanaşımı işlemeye devam eder.

İflasın ertelenmesi zamanaşımı ve hak düşüren süreler işlemez kuralı, erteleme süresi içinde yapılamayan veya duran takiplere konu olabilecek nitelikteki alacakların tabi bulunduğu zamanaşımı ve hak düşürücü sürelerle ilgilidir. Rehinin paraya çevrilmesi yolu ile takip edilebilecek alacaklar ve **İİK'in 206. maddesinde birinci sıra alacak**

olarak belirtilen işçi alacakları bakımından öngörülen zamanaşımı ve hak düşürücü süreler işlemeye devam edecektir

Zamanaşımın Kesilmesi

İşlemeye başlamış ve henüz tamamlanmamış zamanaşımı süresinin kanunda öngörülen **kesilme nedenlerinden birinin gerçekleşmesiyle son bulması ve kesilme nedeninin ortadan kalkmasıyla birlikte yeni baştan işlemeye başlamasına zamanaşımın kesilmesi denir.** Zamanaşımının kesilmesiyle birlikte, **o ana kadar işlemiş olan zamanaşımı süresi hiçbir sonuç doğurmamak üzere ortadan kalkar ve zamanaşımını kesen olaydan itibaren baştan yeni bir zamanaşımı süresi işlemeye başlar.**

Zamanaşımını kesen nedenler asıl olarak **Borçlar Kanunu'nun 133. ve 136.** maddelerinde düzenlenmiştir. Borçlar Kanunu'nun 133. ve 136. maddelerinin Borçlar Kanunu'nun üçüncü babında düzenlenmesi, BK. m.127. maddesinin emredici niteliği ve anılan hükümlerin sınırlı sayıda düzenlendiği hususları birlikte değerlendirildiğinde, zamanaşımını kesen nedenlerin kıyas yoluyla genişletilemeyecekleri ve tarafların anlaşmasıyla değiştirilemeyeceği anlaşılmaktadır.

ALACAKLININ ALACAĞINI İFLAS MASASINA KAYIT ETTİRMEK İÇİN BAŞVURMASI İLE BİRLİKTE BU ALACAKLAR İÇİN İŞLEYEN ZAMANAŞIMI KESİLİR. (BK.m.133/B.2).

İflas dairesince tasfiyenin adi şekilde yapılmasına karar verildiğinin ilanından itibaren bir ay içerisinde iflas alacaklısı iflas idaresine başvurarak alacağını kayıt ettirebilir (İİK. m. 219/b.2). **ZAMANAŞIMI İFLAS İDARESİNE BAŞVURULDUĞU TARİHTE KESİLİR.**

İflas alacaklısı bir aylık süre içerisinde başvurmamışsa, iflas kapanıncaya kadar alacağın kayıt ettirilmesini isteyebilir (İİK.m.236). Bu halde zamanaşımı iflas idaresine başvuru tarihinde değil, iflas idaresi tarafından alacağın kabul edilerek masaya kayıt edildiği tarihte kesilmiş olur (İİKm.236/f.4).

İflas dairesi basit tasfiye usulüne göre tasfiyenin yapılmasına karar verdiği takdirde, yirmi günden az iki aydan çok olmamak şartıyla bir süre vererek alacaklıları alacaklarını bildirmeleri için ilanla davet eder (İİK.m.218/f.2). **İflas alacaklısının bu süre içinde iflas dairesine iflas alacağının kaydı için başvurmasıyla birlikte zamanaşımı kesilir.**

İşlemeye başlayan zamanaşımı süresi kanunda öngörülen kesilme nedenlerinden birinin gerçekleşmesiyle kesilir ve o ana kadar işlemiş zamanaşımı süresi ortadan kalkar. Zamanaşımı kesildikten sonra baştan yeni bir zamanaşımı süresi işlemeye başlar. Bu husus BK.m.135/f.1 hükmünde şu şekilde düzenlenmiştir: *“Müruru zaman katedilmiş olunca katından itibaren yeni bir müddet cereyan etmeğe başlar.”* **BK.M.135 HÜKMÜNDEN AÇIKÇA ANLAŞILMAMAKLA BİRLİKTE, İŞLEMeye BAŞLAYAN YENİ SÜRE KURAL OLARAK KESİLEN ESKİ SÜRENİN AYNISIDIR.**

Zamanaşımı kesen nedenler genel ise olarak Borçlar Kanunu'nun 133. ve 136. maddelerinde düzenlenmiştir. Zamanaşımının kesilmesi için

öncelikle işlemeye başlamış ve henüz tamamlanmamış bir zamanaşımı süresinin bulunması gereklidir. Zamanaşımının kesilmesiyle birlikte, o ana kadar işlemiş olan zamanaşımı süresi hiçbir sonuç doğurmamak üzere ortadan kalkar ve zamanaşımını kesen olaydan itibaren baştan yeni bir zamanaşımı süresi işlemeye başlar. İşlemeye başlayan yeni süre kural olarak kesilen eski sürenin aynısıdır. Bununla birlikte borcun bir senetle ikrar edilmesi veya alacağın bir hükümle sabit olması halinde, işlemeye başlayacak yeni süre, kesilen süreden bağımsız olarak daima on yıldır (BK.m.135/f.2).

BK.m.136/3 gereğince: “Katı, bir iflasa müdahaleden neşet etmiş ise müruru zaman, iflasa müteallik hükümlere göre alacağı yeniden talep etmek mümkün olduğu zamandan itibaren yeniden cereyana başlar.”